

Nr 129.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse, till lag innefattande vissa bestämmelser om centralkassor för jordbrukskredit och till lag om ändrad lydelse av 11 § i lagen den 29 juli 1892 angående sparbanker; given Stockholms slott den 16 april 1915.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse, till lag innefattande vissa bestämmelser om centralkassor för jordbrukskredit och till lag om ändrad lydelse av 11 § i lagen den 29 juli 1892 angående sparbanker.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Axel Vennersten.

Förslag

till

Lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.

Härigenom förordnas, att 1 § i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse skall erhålla följande ändrade lydelse:

Förutom Sveriges riksbank må ej annan här i riket driva bankrörelse än

- 1) bankaktiebolag,
- 2) solidariskt bankbolag,
- 3) enskild man eller handelsbolag, i vars firma ingår personnamn.

Med bankrörelse förstås i denna lag sådan verksamhet, i vilken ingår inlåning från allmänheten på räkning, som av bank allmänligen begagnas.

Angående emissionsbank, postsparbanken, sparbank, centralkassa för jordbrukskredit och järnkontoret, så ock angående aktiebolag, som uteslutande har till ändamål att idka fastighetsbelåning eller pantlånerörelse, är särskilt stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1916.

Förslag

till

Lag innefattande vissa bestämmelser om centralkassor för jordbrukskredit.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Med centralkassa för jordbrukskredit förstås i denna lag sådan ekonomisk förening, som utgör sammanslutning för ett eller flera län av ekonomiska föreningar med ändamål att var inom sin ort bereda driftkredit åt idkare av mindre jordbruk.

2 §.

Har centralkassa för jordbrukskredit i enlighet med bestämmelser, vilka Konungen meddelar, vunnit godkännande från det allmännas sida, må Konungen kunna på villkor, som provas lämpliga, giva kassan tillstånd att från allmänheten mottaga insättningar å sparkasseräkning, så ock, i den mån särskilda omständigheter föranleda därtill, å viss eller vissa andra bankmässiga räkningar av beskaffenhet att icke medföra skyldighet att vid anfordran återbetala insatt belopp.

3 §.

Har centralkassa, vilken med Konungens tillstånd från allmänheten mottagit insättningar på räkning, som ovan sägs, råkat i konkurstillstånd, skola i avseende å dess konkurs, utöver vad som i allmänhet gäller i fråga om ekonomisk förenings konkurs, de särskilda bestämmelser, som äro meddelade beträffande sparbanks konkurs, äga motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1916.

Förslag

till

Lag om ändrad lydelse av 11 § i lagen den 29 juli 1892 angående sparbanker.

Härigenom förordnas, att 11 § i lagen den 29 juli 1892 angående sparbanker skall erhålla följande ändrade lydelse:

Sparbank må ej driva inlåningsrörelse under annan form, än i 1 § omförmäles; och äger sparbank därvid icke ikläda sig skyldighet att annorledes än viss tid efter uppsägning återbetala insatta medel, styrelsen dock öppet lämnat att, då sådant utan olägenhet kan ske, medgiva utbetalning utan avvaktan på uppsägningstidens utgång. För fyllande av tillfälligt penningbehov må sparbank upptaga lån och öppna kreditivräkning.

Sparbanks medel må ej såsom lån utlämnas mot annat fordringsbevis än skuldebrev.

Oavsett vad här ovan stadgats skall det dock vara sparbank obetaget att med ekonomisk förening, som har till ändamål att inom viss ort bereda driftkredit åt idkare av mindre jordbruk (*jordbrukskassa*) och som i enlighet med bestämmelser, vilka Konungen meddelar, vunnit godkännande från det allmännas sida, träffa avtal om öppnande för kassan av löpande räkning eller kreditivräkning.

Lämnas lån mot borgen eller mot pant av skuldebrev med borgen, skall, där icke gäldenären utfäster sig att inom tre månader återgälda lånet, sparbankens styrelse förbehålla sig rätt att, om den så finner nödigt, uppsäga detsamma till återbetalning inom tre månader. Utöver tio år må icke lån, varom nu är sagt, utestå; skolande å lån av ifrågasvarande beskaffenhet, som utestår längre tid än ett år, avbetalning årligen göras med belopp, som i förhållande till den tid, för vilken lånet

beviljats, blivit i skuldebrevet bestämt, där icke styrelsen begagnar sin rätt att uppsäga lånet till inbetalning på en gång. Så länge lånet kvarstår, skall styrelsen årligen underkasta detsamma förnyad prövning.

Vad sålunda är stadgat om den tid, varunder lån mot borgen eller mot pant av skuldebrev med borgen längst må utestå, är icke tillämpligt å lån, som emot dylik säkerhet varder av kommun eller samfällighet med Konungens tillstånd upptaget.

Avtal om öppnande av löpande räkning eller kreditivräkning, varom förmäles i tredje stycket, må ej träffas för längre tid än ett år i sänder och skall, därest det jordbrukskassan lämnade godkännandet genom laga kraft ägande beslut återkallats, kunna uppsägas att genast upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1916.

---

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26
mars 1915.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitiedepartementet och jordbruksdepartementet anförde departementschefen, statsrådet Vennersten följande.

Statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet har förut denna dag förelagt Eders Kungl. Maj:t förslag angående åtgärder från det allmännas sida för beredande av driftkredit åt idkare av mindre jordbruk. Detta förslag bygger på ett system av dels lokala jordbrukskassor samt dels för ett eller flera län bildade centralkassor för jordbrukskredit.

Bland andra utvägar för att bereda för ändamålet nödiga rörelsemedel har det ansetts önskvärt, att det öppnas möjlighet dels för kassor av sistnämnda slag att mottaga insättningar från allmänheten å en eller

annan räkning, som av banker allmänneligen begagnas, samt dels för vissa jordbrukskassor att med sparbank i orten träffa avtal om öppnande av kassakreditiv eller av löpande räkning.

I förstnämnda hänseende erfordras först och främst en ändring i gällande lag om bankrörelse. Denna ändring synes mig emellertid böra inskränkas till att, på sätt bankinspektionen anfört, centralkassa för jordbrukskredit i 1 § av lagen införes bland de penninginrättningar, om vilka särskilt är stadgat. De bestämmelser, som därutöver tarvas, torde böra meddelas i särskild lag.

I fråga om vad sistnämnda lag bör innehålla ansluter jag mig till de synpunkter, som framhållits av chefen för jordbruksdepartementet. Då jag i trots av de betänkligheter, som med visst fog synas mig kunna anföras mot det nu föreslagna sättet att lösa frågan om beredande av driftskredit åt det mindre jordbruket, kunnat intaga denna ståndpunkt, ligger förnämsta skälet därtill i den omständigheten, att jag hyser en viss förhoppning om, att härmed nya vägar för sparandet skola öppnas och sålunda den viktigaste förutsättningen för nya lånemöjligheter tillgodoses samt hjälp till självhjälp på lämpligt sätt lämnas.

I övrigt vill jag nämna, att jag med hänsyn därtill, att någon erfarenhet hos oss ännu icke föreligger i fråga om lämpligaste sättet för ordnandet av sådana kassors verksamhet som de, om vilka det här är fråga, ansett själva förvärvandet av rätten till inlåningsrörelsens utsträckande böra göras beroende på särskilt tillstånd i varje fall. Detta tillstånd lärer böra meddelas av Eders Kungl. Maj:t, som därvid får tillfälle att föreskriva lämpliga villkor.

Tillstånd, varom nu är fråga, lärer ej böra beviljas, förr än kassa, i den ordning Eders Kungl. Maj:t bestämmer och på sätt jämväl från andra synpunkter ansetts erforderligt, vunnit s. k. godkännande från det allmännas sida. En uttrycklig bestämmelse i denna riktning har intagits i lagtexten.

Beträffande de räkningar, å vilka centralkassa skulle få mottaga insättningar från allmänheten, har jag, i överensstämmelse med vad chefen för jordbruksdepartementet anfört, ansett, att man å ena sidan ej bör ovillkorligen begränsa sig till att medgiva inlåning endast å sparkasseräkning, men att å andra sidan s. k. à vista räkningar icke böra ifrågakomma.

Skulle bland villkoren för tillståndet stadgas, att, om detsamma återkallas, centralkassan skall upphöra med sin verksamhet, bör kassan uppenbarligen träda i likvidation genast efter erhållen del av beslut om tillståndets återkallande. Genom de villkor, som föreslagits för god-

kännande av centralkassa, är sörjt för att stadgarna komma att innehålla en häremot svarande bestämmelse. Med hänsyn till föreskriften i 48 § av lagen om ekonomiska föreningar erfordras således icke något särskilt lagstadgande i ämnet.

Då de insättare, om vilka här är fråga, synas böra erhålla samma biträde från det allmännas sida, som enligt lagen den 18 september 1903 angående solidariskt bankbolags, bankaktiebolags och sparbanks konkurs beretts insättare i dessa penninginrättningar, har jag låtit en föreskrift i denna riktning inflyta i förslaget.

Jag har därvid kunnat inskränka mig till att hemställa, att vad i sistnämnda lag är stadgat beträffande sparbanks konkurs skall äga motsvarande tillämpning, därest centralkassa för jordbrukskredit, som erhållit tillstånd, varom nyss är sagt, försättes i konkurstillstånd.

I enlighet med den uppfattning jag sålunda uttalat, har jag låtit inom departementet utarbета förslag till dels lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse samt dels lag innefattande vissa bestämmelser om centralkassor för jordbrukskredit.

Beträffande frågan om öppnande av möjlighet för vissa jordbrukskassor att hos sparbank i orten kunna erhålla kassakreditiv eller lån å löpande räkning har chefen för jordbruksdepartementet erinrat, att det syntes av synnerlig vikt för lösningen av spörsmålet om beredande av bättre kreditförhållanden för det mindre jordbruket att kunna i största möjliga utsträckning räkna med sparbankerna såsom förlagsgivare åt de föreningar, som äro avsedda att uppbära den ifrågasatta kreditrörelsen. Såvitt anginge de blivande centralkassorna, syntes detta förlagsgivande av vissa skäl lämpligast äga rum under de låneformer, som redan enligt gällande lag vore medgivna för sparbankerna, men vad beträffade sådana jordbrukskassor, som kunde komma till stånd i län, för vilka centralkassor ännu icke hunnit bildas, ställde sig saken väsentligt annorlunda. Dessa kassor syntes i huvudsak vara hänvisade till ortens sparbanker även för den del av sin rörelse, som avsåge den korta krediten. För beredandet av denna kredit lämpade det sig emellertid föga att anlita sådana låneformer som stående lån och amorteringslån, särskilt till följd av svårigheten för jordbrukskassorna att på lämpliga villkor placera de kapitalbehållningar, som kunde förväntas uppstå under de årstider, då kreditbehovet bland deras medlemmar vore minst. För dessa kassor vore det därför av stor betydelse, om möjlighet kunde beredas dem att med sparbank i orten träffa avtal om öppnande av kreditivräkning eller kanske ännu hällre av löpande räkning, i huvudsaklig överensstämmelse med vad som föreslagits i ett under år 1911

avgivet betänkande av särskilda inom jordbruksdepartementet tillkallade sakkunniga.

Även jag delar denna uppfattning, och, då för ändamålet erfordras en ändring uti gällande lag angående sparbanker, har jag låtit inom departementet utarbeta förslag till lag i ämnet.

Ehuru de nya låneformerna enligt nu föreliggande organisationsförslag äro avsedda att begagnas uteslutande av jordbrukskassor i sådana län, för vilka centralkassor icke bildats — för övriga jordbrukskassors lånebehov är sört på annat sätt — har för att lämna alla möjligheter för framtiden öppna åt lagförslaget givits sådan lydelse, att det omfattar alla godkända jordbrukskassor.

Sedan departementschefen härpå uppläst berörda inom departementet utarbetade förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse, till lag innefattande vissa bestämmelser om centralkassor för jordbrukskredit och till lag om ändrad lydelse av 11 § i lagen den 29 juli 1892 angående sparbanker, av den lydelse bilagor vid detta protokoll utvisa, hemställde han, att lagrådets utlåtande över förslagen måtte, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler, genom utdrag av protokollet inhämtas.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder lämna bifall.

Ur protokollet:

Georg Sjöcrona.

Bilaga 1.**Förslag**

till

Lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse.

Härigenom förordnas, att 1 § i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse skall erhålla följande ändrade lydelse:

Förutom Sveriges riksbank må ej annan här i riket driva bankrörelse än

- 1) bankaktiebolag,
- 2) solidariskt bankbolag,
- 3) enskild man eller handelsbolag, i vars firma ingår personnamn.

Med bankrörelse förstås i denna lag sådan verksamhet, i vilken ingår inlåning från allmänheten på räkning, som av bank allmänligen begagnas.

Angående emissionsbank, postsparbanken, sparbank, centralkassa för jordbrukskredit och järnkontoret, så ock angående aktiebolag, som uteslutande har till ändamål att idka fastighetsbelåning eller pantlånerörelse, är särskilt stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1916.

Bilaga 2.

Förslag

till

Lag innefattande vissa bestämmelser om centralkassor för jordbrukskredit.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Med centralkassa för jordbrukskredit förstås i denna lag sådan ekonomisk förening, som utgör sammanslutning för ett eller flera län av ekonomiska föreningar med ändamål att var inom sin ort bereda driftkredit åt idkare av mindre jordbruk.

2 §.

Har centralkassa för jordbrukskredit i enlighet med bestämmelser, vilka Konungen meddelar, vunnit godkännande från det allmännas sida, må Konungen kunna på villkor, som provas lämpliga, giva kassan tillstånd att från allmänheten mottaga insättningar å sparkasseräkning, så ock, i den mån särskilda omständigheter föranleda därtill, å viss eller vissa andra bankmässiga räkningar av beskaffenhet att icke medföra skyldighet att vid anfordran återbetala insatt belopp.

3 §.

Har centralkassa, vilken med Konungens tillstånd från allmänheten mottagit insättningar på räkning, som ovan sägs, råkat i konkurstillstånd, skola i avseende å dess konkurs, utöver vad som i allmänhet gäller i fråga om ekonomisk förenings konkurs, de särskilda bestämmelser, som äro meddelade beträffande sparbanks konkurs, äga motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1916.

Bilaga 3.**Förslag**

till

**Lag om ändrad lydelse av 11 § i lagen den 29 juli 1892
angående sparbanker.**

Härigenom förordnas, att 11 § i lagen den 29 juli 1892 angående sparbanker skall erhålla följande ändrade lydelse:

Sparbank må ej driva inlåningsrörelse under annan form, än i 1 § omförmäles; och äger sparbank därvid icke ikläda sig skyldighet att annorledes än viss tid efter uppsägning återbetala insatta medel, styrelsen dock öppet lämnat att, då sådant utan olägenhet kan ske, medgiva utbetalning utan avvaktan på uppsägningstidens utgång. För fyllande av tillfälligt penningbehov må sparbank upptaga lån och öppna kreditivräkning.

Sparbanks medel må ej såsom lån utlämnas mot annat fordringsbevis än skuldebrev.

Oavsett vad här ovan stadgats skall det dock vara sparbank obetaget att med ekonomisk förening, som har till ändamål att inom viss ort bereda driftkredit åt idkare av mindre jordbruk (*jordbrukskassa*) och som i enlighet med bestämmelser, vilka Konungen meddelar, vunnit godkännande från det allmänna sidan, träffa avtal om öppnande för kassan av löpande räkning eller kreditivräkning.

Lämnas lån mot borgen eller mot pant av skuldebrev med borgen, skall, där icke gäldenären utfäster sig att inom tre månader återgälda lånet, sparbankens styrelse förbehålla sig rätt att, om den så finner nödigt, uppsäga detsamma till återbetalning inom tre månader. Utöver tio år må icke lån, varom nu är sagt, utestå; skolandet på lån av ifrågasvarande beskaffenhet, som utestår längre tid än ett år, avbetalning årligen göras med belopp, som i förhållande till den tid, för vilken lånet

beviljats, blivit i skuldebrevet bestämt, där icke styrelsen begagnar sin rätt att uppsäga lånet till inbetalning på en gång. Så länge lånet kvarstår, skall styrelsen årligen underkasta detsamma förnyad prövning.

Vad sålunda är stadgat om den tid, varunder lån mot borgen eller mot pant av skuldebrev med borgen längst må utestå, är icke tillämpligt å lån, som emot dylik säkerhet varder av kommun eller samfällighet med Konungens tillstånd upptaget.

Avtal om öppnande av löpande räkning eller kreditivräkning, varom förmåles i tredje stycket, må ej träffas för längre tid än ett år i sänder och skall, därest det jordbrukskassan lämnade godkännandet genom laga kraft ägande beslut återkallats, kunna uppsägas att genast upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1916.

---

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd onsdagen
den 14 april 1915.*

Närvarande:

Justitieråden	BERGMAN,
	SJÖGREN,
Regeringsrådet	PALMGREN,
Justitierådet	DYBERG.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 26 mars 1915, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättade förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse, lag innefattande vissa bestämmelser om centralkassor för jordbrukskredit och lag om ändrad lydelse av 11 § i lagen den 29 juli 1892 angående sparbanker.

Tillika hade till lagrådet för kännedom vid granskning av nyss-nämnda lagförslag överlämnats utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet berörda den 26 mars i ett med ifrågavarande lagförslag sammanhängande ärende.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av amanuensen i socialstyrelsen Hugo Heyman.

Lagrådet lämnade förslagen utan anmärkning.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16
april 1915.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Vennersten anmälde lagrådets den 14 april 1915 avgivna yttrande över de den 26 mars samma år till lagrådet remitterade förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse, till lag innefattande vissa bestämmelser om centralkassor för jordbrukskredit och till lag om ändrad lydelse av 11 § i lagen den 29 juli 1892 angående sparbanker.

Lagrådet hade lämnat förslagen utan anmärkning.

Härefter hemställde departementschefen, att ifrågavarande lagförslag måtte jämlikt § 87 regeringsformen föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna hemställan, vari statsrådets övriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall och förordnade, att proposition i ämnet skulle med den lydelse, bil. . . . till detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Georg Sjöcrona.